

**การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ
ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง**

**THE MANAGEMENT OF LEARNING CENTER SUFFICIENT ECONOMY
COMMUNITY BY INTEGRATION WITH BUDDHISM IN HANG CHAT
SUBDISTRICT, HANG CHAT DISTRICT, LAMPANG PROVINCE**

พระใบฎีกาเอกวัฒน์ ธมมานนโท (เป็งปลุก) *

Phra Pideeka Ekawat Thammanantho (Pengpluk)

จิรศักดิ์ ปันลำ **

Jeerasuk Punlum

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 18 คน และกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 320 คน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีการนำหลักสมัชชาชีวิตมาเป็นฐานดำเนินการ โดยการจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงมีการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีความพอดี ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นมีการนำหลักสัจจะมาเป็นฐานดำเนินการ โดยผู้จัดการศูนย์ประพฤติตนเป็นคนมีสัจจะ เพื่อให้ประชาชนมีความไว้วางใจในการทำงานและบริหารงบประมาณในศูนย์ มีการนำหลักอรรถจริยามาเป็นฐานดำเนินการ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ มีการจัดฐานการเรียนรู้ มีกิจกรรม และมีสื่อประกอบการเรียนรู้ไว้ประจำฐาน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ เสริมทักษะชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำหลักพาหุสัจจะมาเป็นฐานดำเนินการ โดยผู้นำมีความรู้ความสามารถและมีภาวะผู้นำ สามารถจัดคนเข้าทำงานในศูนย์ฯ ได้เหมาะสมกับงานในแต่ละตำแหน่ง

คำสำคัญ: การจัดการ, ชุมชน, พุทธศาสนา

* นิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

** อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

ABSTRACT

This research there are objectives are, 1. To study the management of learning center Sufficient Economy Community by integration with Buddhism in Hang Chat Subdistrict, Hang Chat District, Lampang Province. 2. To analyze the guidelines management of learning center Sufficient Economy Community by integration with Buddhism in Hang Chat Subdistrict, Hang Chat District, Lampang Province. It is combination research, both qualitative and quantitative, The target group: 18 interviewees and sample groups 320 respondents.

This study found that, The guidelines management of learning center Sufficient Economy Community by integration with Buddhism in Hang Chat Subdistrict, Hang Chat District, Lampang Province, there is Samajivita to be the operation base, by organizing Sufficient Economy Community Learning Center, allowing the public to know how to spend moderately, not too little or not too much by not hurt oneself and others. Using the truth to be operation base by center manager behave as honest persons and make people trust them in working also the budget management in learning center, there are bringing the personality to be operation base, by Learning Center Committee, there are learning base arrangement, activities. The activities, and media for learning base learning by regular, for the general public to use as a source of knowledge. Enhance life skills according to the Sufficiency Economy and the using of Bahusacca as base operated by the center, have knowledgeable leaders and have leadership able arrange people to work in the center suitable for the job in each position.

Keywords: Management, community, Buddhism

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชนซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน¹

เศรษฐกิจพอเพียง คือการประกอบกิจการงานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่าย แจก การบริโภค และการใช้สอยสิ่งต่างๆ ให้ได้ผลดีเลิศ มีความเหมาะสม หรือ ความพอดี เน้นการผลิตและการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เน้นกำไรสุทธิ หรือความร่ำรวยเป็นเป้าหมายสูงสุด ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็น

¹ สุวิทย์ วรวิทย์พินิต และคณะ, การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562, จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org>,

ระบบเศรษฐกิจที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร หรือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชดำริขึ้นมา เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย ดังนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “การที่พึ่งตนเองได้” ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร หรือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชดำริและพระราชทานไว้ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศแก่คนไทยนั้น มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือความสงบสุขของผู้คนในสังคมไทย ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นให้เดือดร้อน

ปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลาง พัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และการบริหารประเทศแบบรวมศูนย์ การพัฒนาดังกล่าวได้ทั้งผลเสียไว้ให้ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ระดับชุมชน การอพยพของผู้คนเข้าสู่เมืองเพื่อหางานทำให้เกิดการกระจุกตัวแออัดของสังคม ผลกระทบที่เห็นได้จากปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งปวงมีแนวโน้มในทางเสื่อมลง การบริโภควัตถุนิยม และสภาวะการขาดคุณธรรมของผู้คนที่มุ่งแต่ตอบสนองความต้องการด้านวัตถุนิยมความยับยั้งชั่งใจในศีลธรรม จากสภาพปัญหาเหล่านี้เองการพัฒนาชุมชนจึงเป็นงานสำคัญที่ต้องสร้างพลังและองค์ความรู้ให้กับประชาชนโดยมีเป้าหมาย คือ ประชาชนเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ แต่การสร้างพลังและองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนอย่างพอเพียงต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และชุมชนนั้นคือการสร้างกระบวนการเรียนรู้ชุมชนไปสู่ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชนจึงสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมี “ศูนย์เรียนรู้ชุมชน” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนเนื่องจากศูนย์เรียนรู้ชุมชนจะเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานหน่วยย่อย และจะค่อยๆ พัฒนาความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความรู้เข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน²

ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 10,045 คน อาชีพของคนส่วนใหญ่ ทำการเกษตร คำขาย ทำผลิตภัณฑ์แปรรูป พนักงานเอกชน และรับราชการตำบลห้างฉัตร ได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นที่บ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2548 มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตแต่การดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน และคณะครูโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮาว ซึ่งมีการกิจหลัก คือ การจัดการศึกษาแก่นักเรียน จึงไม่มีเวลาเพียงพอในการสื่อสารกิจกรรมต่างๆ ไปสู่ประชาชนในเขตตำบลห้างฉัตรได้อย่างทั่วถึง ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนไม่อาจดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นประชากรใน ตำบลห้างฉัตร อยู่ชุมชนที่ใกล้บ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นครูพระผู้ให้ความรู้แก่เยาวชน และเป็นวิทยากรเผยแพร่หลักพุทธธรรมแก่ประชาชนในเขตตำบลห้างฉัตร จึงดำริว่าประชาชนควรร่วมดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสม และควรมีกิจกรรมการเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ให้เกิดความรักในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปพัฒนาหรือสร้างอาชีพของตนให้มีรายได้พอเพียง

² สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, แนวทางการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยทุนชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2547), หน้า 1.

ต่อการดำรงชีวิตแบบพหุมีพอกิน ไม่ลำบากจนเกินไป รวมไปถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เด็กนักเรียนและเยาวชนในชุมชน เพื่อจะได้เกิดความรักในถิ่นกำเนิดของตนเอง จึงตัดสินใจศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ในบ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะบูรณาการเข้ากับวิถีพุทธของชุมชน ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย: การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบประสาณวิธี ทั้งเชิงเอกสาร (Documentary) เชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative)

ประชากร

ประชากรในเขตบ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 1,882 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนบ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 320 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 1,882 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Robt V. Krejcie and Earyle W. Morgan) ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คณะกรรมการและผู้มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านแม่ฮาว 18 คน

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามปลายปิด

1. ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีลักษณะปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มเป้าหมาย
2. ใช้แบบสอบถามปลายปิด ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว หมู่ที่ 3 ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปเก็บข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 18 คน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. นำแบบสอบถามปลายปิดไปเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน แล้วดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลการให้สัมภาษณ์ประชากร ได้วิเคราะห์ตามหลักปรัชญา ในลักษณะแห่งการตีความ แล้วนำเสนอในรูปแบบประกอบการบรรยาย
2. ข้อมูลแบบสอบถาม ได้ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

การจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างความพอประมาณและความมีเหตุผล โดยควรให้มีการจัดกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านแนวทางการจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างยั่งยืนตามทิศทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน ทุกฝ่ายได้ร่วมกันบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เกิดเป็นพลังความคิด บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสร้างคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ที่เป็นการสร้างความสุขแก่ส่วนรวม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ในการพัฒนา แก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างเครือข่ายเพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมร่วมทำงานกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาได้อย่างเสมอภาค ด้านแนวทางการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และค้นหาศักยภาพของชุมชน รวมทั้งแสวงหาแหล่งทุนในการดำเนินงานของศูนย์ มีการกำหนดมาตรการหรือกติกาการใช้บริการศูนย์เรียนรู้ชุมชนโดยความเห็นชอบร่วมกันของชุมชน เพื่อให้การไปใช้บริการของประชาชนในศูนย์การเรียนรู้เป็นไปอย่างสันติ ไม่มีความขัดแย้งกัน และการจัดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ มีการจัดเวทีการประชุมหารือระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชน และมีข้อตกลงร่วมกันโดยเน้นประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ (อัตถจริยา การประสานประโยชน์) มีการจัดองค์กร โดยการจัดแบ่งงานภายในองค์กรออกเป็นกลุ่มๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่แต่ละกลุ่มไว้อย่างยุติธรรม ไม่เล่นพรรคเล่นพวก (สัจจะ ซื่อตรงต่องาน) ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถมีภาวะผู้นำ สามารถจัดคนเข้าทำงานในศูนย์เรียนรู้ชุมชนได้เหมาะสมกับงานในแต่ละตำแหน่ง มีการวางแผนกำลังคน แสวงหาคนเข้าทำงานคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีการให้ความรู้ต่อสมาชิกชุมชนก่อนการเข้าทำงาน (พาหุสัจจะ การศึกษาเรียนรู้ การมีประสบการณ์) และมีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ตั้งไว้ และสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ให้เกิดความเจริญขึ้นในองค์กรชุมชน (สมชีวิตา ความพอดี พอประมาณกับรายได้ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน)

จากแบบสอบถาม พบว่า ด้านการนำหลักสมชีวิตา (ความเป็นอยู่พอประมาณ) มาเป็นฐานดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ควรต้องรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีความพอดีไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและ

ผู้อื่น ควรแนะนำประชาชนให้มีความพอเพียงหรือพอประมาณ คือไม่ฟุ้งเฟ้อ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องกระเปียดกระเสียจนเกิดความเดือดร้อน และควรต้องรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักประหยัด สามารถปฏิบัติได้ โดยการตัดทอนรายจ่ายและลดความฟุ้งเฟ้อ ด้านการนำหลักสัจจะ (ความซื่อตรง) มาเป็นฐานดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าความตั้งใจจริงของผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง จะสร้างศรัทธาแก่ประชาชน และยินดีเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องมีความวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลานัดหมาย เมื่อประชาชนมาขอรับคำปรึกษา และผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วยมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีความอดทน ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และมีการแบ่งปัน ด้านการนำหลักกตัญญู (การประสานประโยชน์) มาเป็นฐานดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการจัดฐาน/กิจกรรมและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการขอศึกษาดูงานจากสถานอื่น โดยไม่กระทบภารกิจหลักของศูนย์ฯ และให้ความสนใจและมีส่วนร่วม เห็นคุณค่าศรัทธาในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และด้านการนำหลักพหุสัจจะ (การศึกษาเรียนรู้) มาเป็นฐานดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง ควรมีความรู้ที่ประกอบด้วยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง เป็นหลักการทำงาน และควรมีความเข้าใจและร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างพอเพียงมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

การจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีความพอดี ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นตามหลักสมชีวิตา คือ ความเป็นอยู่พอประมาณ คณะกรรมการมีการติดตามผลการปฏิบัติ และความก้าวหน้าของงานในศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้เป็นไปตามแผนงานที่ร่วมกันกำหนดไว้ โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ตั้งไว้ และสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดความเจริญขึ้นในองค์กรและชุมชน รู้จักความพอดี พอประมาณกับรายได้ที่มีอยู่ของศูนย์ฯ จึงช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีความเป็นอยู่พอประมาณโดยมีรายได้เหนือรายจ่าย

ความตั้งใจจริงของผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ได้สร้างศรัทธาแก่ประชาชน และยินดีเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์ฯ เนื่องจากประชาชนให้ความไว้วางใจในการทำงานและบริหารงบประมาณในศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดแบ่งงานภายในองค์กรออกเป็นกลุ่มๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่แต่ละกลุ่มไว้อย่างยุติธรรม ไม่เล่นפקเล่นพวก มีความซื่อตรงต่อการทำงาน จึงทำให้ประชาชนให้ความไว้วางใจต่อความซื่อตรงในการทำงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดฐานการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ไปประจำฐานกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีการวางแผนการทำงานอย่างชัดเจน โดยจัดเวทีการประชุมหารือ

ระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชน และมีข้อตกลงร่วมกัน โดยเน้นประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ และมีตัวแทนในการทำหน้าที่ตัวแทนของศูนย์เรียนรู้ ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มบุคคลภายนอก ในลักษณะการประสานประโยชน์และความร่วมมือ จึงทำให้เป็นประโยชน์สาธารณะและมีการประสานประโยชน์ รวมทั้งความร่วมมือ โดยทุกฝ่ายที่ร่วมมือกันได้รับประโยชน์ตอบแทน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีผู้นำที่มีความรู้ มีความสามารถ และมีภาวะผู้นำ สามารถจัดคนเข้าทำงานในศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามแนวเศรษฐกิจได้เหมาะสมกับงานในแต่ละตำแหน่ง มีการวางแผนกำลังคน แสวงหากคนเข้าทำงาน โดยคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีการให้ความรู้แนวทางการทำงานศูนย์ฯ แก่สมาชิกชุมชนก่อนการเข้าทำงาน ส่วนเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ก็มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้งานของศูนย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความเป็นอยู่พอประมาณ พบว่าข้อที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วย คือการจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงควรต้องรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีความพอดีไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 93.35 ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะเห็นว่า การรู้จักใช้จ่ายพอประมาณเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน คนรวยถ้าไม่รู้จักประมาณการใช้จ่าย ก็หมดตัวได้ ส่วนคนจน หากรู้ประมาณโดยใช้จ่ายเงินให้น้อยกว่ารายรับ ก็จะดำรงตนอยู่ได้ ไม่เดือดร้อน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูโพธิธรรมานุกูล (บรรเทา ชุตินฺ) ³ ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เราจะมีชีวิตราบรื่นปกติสุขได้ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัด ใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพของเรา พยายามใช้จ่ายให้พอเหมาะกับรายได้ของเรา เพราะว่าผู้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายเกินฐานะของตัวเองนั้น ย่อมได้รับความเดือดร้อน ทำให้ครอบครัวได้รับความลำบาก”

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความซื่อตรง พบว่าข้อที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วย คือความตั้งใจจริงของผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง จะสร้างศรัทธาแก่ประชาชน และประชาชนจะยินดีเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์ฯ มีกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 88.83 ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะ สัจจะ คือความจริงใจ เป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญในการทำงานร่วมกัน ไว้วางใจกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ⁴ ที่กล่าวถึงความสำคัญของสัจจะ ความซื่อสัตย์ มีใจความตอนหนึ่งว่า “ความซื่อสัตย์จะทำให้คนรอบข้างไว้วางใจ ไม่เกิดความระแวงต่อกัน แต่

³ พระครูโพธิธรรมานุกูล (บรรเทา ชุตินฺ), “ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553, หน้า ข.

⁴ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549), หน้า 127.

ละคนก็จะตั้งใจทำงานตามหน้าที่ของตนได้เต็มความสามารถ การงานที่ทำก็จะออกมาดีประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเอาไว้

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประสานประโยชน์ พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วย คือศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการจัดฐาน/กิจกรรมและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำฐานกิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย 344 คน คิดเป็นร้อยละ 91.49 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนฯ เป็นแหล่งเรียนรู้หลักเศรษฐกิจที่สำคัญของประชาชนในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีสื่อการเรียนรู้ไว้ประจำฐานกิจกรรมให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ตามอัธยาศัย ถือเป็นการได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ มีผลงาน ส่วนประชาชนได้ความรู้ นับเป็นการประสานประโยชน์ที่เกื้อกูลต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพดิลก (ระแบบ ตาโณ)⁵ ที่กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “การประพจน์ให้เป็นประโยชน์ทั้งฝ่ายตนเองและคนอื่น ไม่ให้เสียประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองหรือสร้างฐานะของตนให้มั่นคงเสียก่อน และในขณะที่เดียวกันก็ไม่ละเลยประโยชน์ของเพื่อนร่วมงาน หรือของครอบครัวหรือประโยชน์ที่เป็นสาธารณชนทั่วไป การทำอย่างนี้จะทำให้เพื่อนร่วมงานและครอบครัวเกิดความประทับใจ แสดงถึงความมีน้ำใจของผู้บริหาร”

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาเรียนรู้ พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วย คือเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง มีกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย 339 คน คิดเป็นร้อยละ 90.18 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า คนที่จะให้บริการด้านการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนทั่วไป จำต้องมีความรอบรู้ในเรื่องที่ถ่ายทอดอย่างถูกต้อง โดยต้องศึกษาเรียนรู้ให้มาก จนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาประเสริฐ ญาณสโโล (ธรรมจง) ที่ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่ง ความว่า “งานทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นงานเล็ก งานใหญ่ งานทางโลก หรืองานทางธรรม ที่สำเร็จขึ้นมาได้อาศัยสติปัญญาเป็นตัวนำ การเรียน หรือการศึกษามาก รู้มาก ตามหลักพุทธจริยศาสตร์เรียกว่า พหุสัจจะ หรือ พหุสูต”⁶

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า เป็นการจัดการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ กล่าวคือ มีการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ มีความพอดีไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป และมีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักสมชีวิตา คือ ความเป็นอยู่พอประมาณ คณะกรรมการมีการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดแบ่งงานภายในองค์กรออกเป็นกลุ่มๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่แต่ละกลุ่มไว้อย่างยุติธรรม ไม่เล่นפקเล่นพวก ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักสัจจะ คือความซื่อตรง มีการจัดฐานการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ไว้ประจำฐานกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ทักษะชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักอรรถจริยา คือการประสานประโยชน์ และผู้นำมีความรู้ มีความสามารถ และมีภาวะผู้นำ สามารถจัดคนเข้าทำงาน ในศูนย์เรียนรู้

⁵ พระเทพดิลก (ระแบบ ตาโณ), นิเทศธรรม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปดสิบเจ็ด จำกัด, 2534), หน้า 152.

⁶ พระมหาประเสริฐ ญาณสโโล (ธรรมจง), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547), หน้า 44-46.

ชุมชนตามแนวเศรษฐกิจได้เหมาะสมกับงานในแต่ละตำแหน่ง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามหลักพหุสัจจะ คือ การศึกษาเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ประชาชนในชุมชน ควรมีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน ทุกตำบล เพื่อให้ทุกครัวเรือนมีหลักการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนๆ
2. ผู้นำชุมชนควรมีความมุ่งมั่นและสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างแท้จริง โดยสร้างความรักความสามัคคีแก่คนในชุมชน สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อผู้นำและกลุ่มผู้นำ
3. ชุมชนควรร่วมกันบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เกิดเป็นพลังความคิด บนพื้นฐานของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนควรมีจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยความร่วมมือของชาวชุมชน ซึ่งใช้หลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักความพอดี พอประมาณ มีเหตุมีผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน แฝงด้วยความรู้คุณธรรม และการรู้รักสามัคคี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การจัดการศูนย์เรียนรู้อาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น” เพื่อเป็นการรักษาอาชีพประจำท้องถิ่นที่มีการสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษให้คงอยู่
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การจัดการศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมในครัวเรือน เพื่อเป็นการเสริมรายได้หลักของครอบครัว
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การจัดการศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมวัยเกษียณสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพและมีพืชผักปลอดสารพิษไว้บริโภคในครอบครัวของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- พระครูโพธิธรรมานุกุล (บรรเทา ชุตินฺ). “ศึกษาแนวทางการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ตาโณ). *นิเทศธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด, 2534.
- พระมหาประเสริฐ ญาณสโร (ธรรมจง). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562)

สุวุฒิ วรวิทย์พินิต และคณะ. การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทาง
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562. จากเว็บไซต์

<https://www.tci-thaijo.org>

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. แนวทางการใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อการ
ขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยทุนชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งชุมชน, 2557.